Eduskunnan lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle terrorismin ennaltaehkäisyä koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen lisäpöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi rikoslain 34 a luvun 1 §:n ja 4 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan lakivaliokunta on otsikossa mainitussa asiassa pyytänyt Suojelupoliisilta lisälausuntoa, jossa otetaan kantaa rikoslain 34 a luvun uudistamisen tarpeellisuuteen ja annetaan tietoa Tanskan kriminalisoinnista koskien matkustamista ja oleskelua tietyillä erillisen kieltomääräyksen kohteena olevilla alueilla ulkomailla.

Suojelupoliisi näkee rikoslain 34 a luvun kokonaisuudistukselle selkeän tarpeen. Tämän tarpeen olemassaolo on todettu myös lukuisissa lainvalmisteluasiakirjoissa. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on katsonut (PeVL 37/2016 vp ja PeVL 56/2016 vp), että rikosoikeudelliseksi sääntelyksi terrorismirikokset muodostavat monimutkaisen ja vaikeaselkoisen kokonaisuuden. Koska kysymys on sääntelystä, jonka yhteydessä täsmällisyyttä koskeva vaatimus on erityisen korostunut, perustuslakivaliokunnan mukaan terrorismirikoksia koskevan sääntelyn kokonaisuutta on syytä pyrkiä yksinkertaistamaan. Vastaavalla tavalla eduskunnan lakivaliokunta on todennut (LaVM 4/2018 vp), että terrorismirikoksia koskevaan rikoslain 34 a lukuun on 2000-luvulla tehty lukuisia muutoksia, jotka ovat johtuneet muun muassa kansainvälisistä velvoitteista. Lakivaliokunta tuo esiin, että rikoslain 34 a luku on nykymuodossaan yleisesti ottaen varsin vaikeaselkoinen kokonaisuus ja että on perusteltua jatkossa arvioida terrorismirikoksia koskevaa sääntelyä kokonaisuutena omana lainsäädäntöhankkeenaan. Tässä yhteydessä on lakivaliokunnan mielestä perusteltua arvioida myös, mahdollistavatko rikoslain terrorismia koskevat kriminalisoinnit riittävän tehokkaan puuttumisen terroristisessa tarkoituksessa tehtävän toiminnan eri ilmenemismuotoihin, etenkin niin sanotun vierastaistelijailmiön osalta. Rikoslain 34 a luvun kokonaisarvioinnin tarpeellisuus todetaan ja sitä käsitellään myös esimerkiksi terrorismin rahoittamista koskevien säännösten muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä HE 135/2020 vp ja terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistavaksi säätämistä esittänyttä hallituksen esitystä HE 89/2021 vp edeltäneessä oikeusministeriön työryhmämietinnössä.

SUOJELUPOLIISI
Ratakatu 12, PL 151, 00121 HELSINKI
Vaihde 0295 480 131 | kirjaamo@supo.fi | www.supo.fi

Rikoslain 34 a luvun kokonaisarvioinnin ja -uudistuksen tarpeellisuudesta on siis varsin pitkälle menevä yksimielisyys. Edellä jo todetusti myös Suojelupoliisi katsoo, että kokonaisuudistukselle on välttämätön tarve. Tavoitteena tulisi olla terrorismirikoksia koskevan sääntelykokonaisuuden yksinkertaistaminen ja eri kriminalisointien välisten suhteiden selkeyttäminen siten, että rangaistussääntely kokonaisuutena mahdollistaa lakivaliokunnan peräänkuuluttaman tehokkaan puuttumisen vierastaistelijailmiöön ja terroristisen toiminnan muihin ilmenemismuotoihin. Osan ongelmaa muodostaa se, että rikoslain terrorismirikoslukua ja erityisesti sen sisältämiä valmistelu- ja edistämistyyppisiä kriminalisointeja on vuoden 2003 jälkeen muutettu ja täydennetty lukuisia kertoja, mistä johtuen luvun tulkinta-aineistona toimivat esityöt ovat muodostuneet fragmentaarisiksi ja eri aikoina syntyneiden esitöiden keskinäiset suhteet vaikeasti hahmotettaviksi. On myös syytä todeta, että kyseiset muutokset ja täydennykset on lähes poikkeuksetta tehty eri kansainvälisten velvoitteiden täytäntöön panemiseksi. Kokonaisarvioinnin yhteydessä tulisi pohtia ennen kaikkea sitä, onko ja miltä osin rangaistussääntelyn täydentäminen tarpeen puhtaasti Suomen kansallisesta näkökulmasta.

Tanskan rikoslain (*straffeloven*) 114 j § kieltää Tanskan kansalaisen tai Tanskassa pysyvästi asuvan ulkomaalaisen luvattoman matkustamisen ja oleskelun sellaisella ulkomailla sijaitsevalla alueella, jota koskien oikeusministeri on antanut erityisen kieltomääräyksen. Oikeusministeri voi antaa määräyksen neuvoteltuaan asiasta ulko- ja puolustusministereiden kanssa. Tanskan kansankäräjillä on oikeus kumota ministerin määräys.

Matkustamista ja oleskelua koskeva kieltomääräys voidaan antaa koskien sellaista aluetta, jolla terroristijärjestö on osapuolena aseellisessa konfliktissa. Määräyksen rikkomisesta tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi vuodeksi. Rangaistavuuden piirissä ei ole se, joka Tanskan, toisen valtion tai kansainvälisen järjestön virallisessa tehtävässä matkustaa alueelle tai oleskelee sillä. Oikeusministeri tai tämän valtuuttama taho voi hakemuksesta myöntää myös muulle henkilölle luvan matkustaa tai oleskella kieltomääräyksen kohteena olevalla alueella, jos matkustamiselle tai oleskelulle on pätevä syy (*anerkendelsesvaerdigt formål*).

Tanskan oikeusministeri on aiemmin antanut kieltomääräyksiä koskien osia Syyriasta ja Irakista. Suojelupoliisin käsitys on se, että mainitun kriminalisoinnin johdosta Tanskassa ei ole katsottu tarpeelliseksi erikseen säätää rangaistavaksi matkustamista terrorismirikoksen tekemisen tarkoituksessa. Esimerkiksi Suomessa matkustamisen terrorismirikoksen tekemistä varten kriminalisoiva rangaistussäännös on asialliselta ja ajalliselta soveltamisalaltaan niin suppea, että sen käytännön merkitys vierastaistelijailmiöön puuttumisen keinona on katsottava varsin rajalliseksi.

Päälakimies Jan Sjöblom